

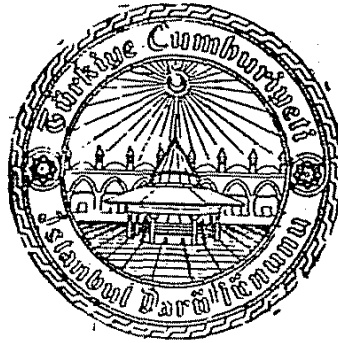
Beşinci Sene

Yirmiüçüncü Sayı

DARÜLFÜNUN
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ
MECMUASI

TARİHİ, İÇTİMAİ, DİNİ, FELSEFİ

1. Teşrin 1932

İSTANBUL
Bürhaneddin Matbaası
1932

Sümmer dininin, Babil, İbranî, İslâm, dinleri üzerinde yaptığı tesirler

Tufan hikâyesi

İbranî ve İslâm dinlerinde

Bütün mevcudatı bir anda bogarak mahveden cihanşumul bir tufan hadisesini, tabiiyat ve Jeoloji âlimleri umumiyetle ret ederler. Tabiatile onların noktai nazarlarına burada yeni bir isbat daha katacat değiliz. Bu bizim tamamen mevzuumuzun haricinde olan bir tetkik sahasıdır. Bu bahse tamamen başka bir yoldan, yani an'ane ve forklor cihetinden gireceğiz: Bütün beşeriyeti mahveden büyük bir tufan hikâyesi hemen her memleket, ve her dinde vardır. Mamafih bu bahsi çok uzatmamak için yalnız samî muhitlerdeki menkibeleri bu noktadan tetkik ve mukayese edecek, bundan çıkan neticeleri arzedeceğiz. Bir taraftan Hristiyanlığı da alâkadar eden bir mevzu olması itibarile bilhassa bu son seneler zarfında bu bahis hayli işlenmiştir. [1]

[1] R. Andree, Die flutsagen (Brunswick, 1891).

Aynı mevzuun yakın zamanlarda yapılmış diğer tetkikleri için bakınız: H. Usener, Die sie sintflut sagen (Bonn, 1890); M. Winternitz, Die flutsagen des Alterthums und der Naturvölker (Vienna, 1901); E. Bölken, Die sintflutzage Versuch einer neuen Erklärung,, Archive für Religionswissenschaft, VI (1903), pp. 1-61, 97-160; G. Gerland, der Mythos von der sintflut (Bonn 1912).

Bu eserlerden Winternitz inki, tufan menkibelerinin istifadeli bir listesini ihtiva etmektedir. Usener ve Gerland, Bölken nin eserleri ise bu menkibelerin menşeinin, güneş yahut aya ait ustureler olduğu hususundaki hayali ve gayri muhtemel nazariyelerle bozulmuştur. Fakat buna rağmen Gerland in eseri, müellifin etnoğrafideki geniş malumatı sayesinde muhtelif milletlerden bu cinsten topladığı menkibelerin çokluğundan dolayı yine kıymetlidir. Aynı mevzuun daha eski tetkikleri için bakınız: Phillips Buttmann, "Über der Süntflut,, Mythologus (Berlin, 1828-1820), 1, 180-214; Francois Lenormant, Les origines de l'Histoire

Tufan menkibesi haddi zatında lââyık olduğu ehemmiyetten başka elyevm antropologlar arasında hararetle münakaşa edilmekte bulunan umumî bir mes'ele ilede yakından alâkâdar olduğu için, tetkik edilmeğe deyen bir mevzudur. Bu umumî mes'ele şudur: Irk yakınlıkları, haricinde yekdiğerinden çok uzak yerlerde oturan milletlerin itikat ve adetleri arasındaki müteaddit ve aşıkâr benzeyişler nasıl izah edilmelidir? Bu benzeyişlerin sebebi, milletlerin birbirile doğrudan doğruya temasları mı yahut orta milletler vasıtasile bunların bir millettendiğerine geçmesi midir? Yoksa aynı muhit ve ahval karşısında insan zihninin aynı tarzda çalışmasının neticeleri midir? Uzun uzadıya munakaşa edilmekte olan bu meselede fikrime göre yalnız bir tarafı iltizam etmek doğru değildir. Çünkü gördüğümüz bu müşabehetlerden bazılarında az çok tadilâta uğrayarak, bir millettendiğerine geçtiğini iddea ve isbat edebilecek kadar kat'i deliller vardır. Halbuki diğer bazı ahvalde ise ancak aynı muhitte, insan zihninin aynı suretle faaliyette bulunması neticesinde birbirinden müstakil olarak meydana gelmiş olduğunu izah edebilecek vaziyette bulunuyoruz. Binaenaleyh bütün dünyaya yayılmış olan bu tufan hikâyelerindeki birbirine benzeyişlerden bazılarını, bir millettendiğerine intikal etmiş olması, diğerlerinde muayyen bir millette aynı muhit ve şeraite mukabil beşer zihninin aynı tarzda faaliyette bulunması neticesinde birbirinden ayrı ayrı meydana geldiği şeklinde izah etmek doğrudur. Bunun için de iki milletin adetler ve itikatları arasındaki müşabehetlerin sebebini tayinetmek için evvel'emirde vakıaları iyice tetkik etmek bundan sonradır ki şimdi bahsettiğimiz prensiplerden birine yahut her ikisinin iştirâkine müracaat ederek izah edilmek lâzımdır.

Samî dinlerdeki tufan hikâyesine gelince: Türk olan Sümmer dininde mevcut tufan hikâyesinin, diğer kültürlerinde

d'Après la Bible, de la création de l'homme au déluge (Paris, 1880), pp, 382-421; sir Henry H. Howorth, the Mammoth and flood (London 1887).

olduğu gibi doğrudan doğruya İbrânî ve İslam dinlerine geçtiği muhakkaktır. İşte bu makalenin iddea ve isbat edeceği şey de budur.

İbrânîlerde Tufan hikâyesi:

İbrânî kadîm aht kitaplarının birincisi olan “tekvin,, kitabı, büyük bir tufan hâdisesi hakkındaki kadîm İbrânî menkibesini şu suretle kayd etmiştir:

“Yer yüzünde insanın şerri arttığı ve insanın bütün tasavvurlar ve fikirleri her gün ancak şerden başka birşey olmadığını gören Allah, yer yüzünde insan yarattığına pişman ve müteessif olarak yarattığı insanları, hayvanları, kuşları mahvetmeğe karar verdi. Çünkü bunları yarattığına pişman olmuşdu. Fakat Nuh, Allahın lutfüne mazhar olmuştu,,.

“Nuhun nesilleri bunlardır: Nuh nesillerin salih ve kâmilî olup o Allah ile beraber yürümüşü. Nuhun, Sam, Ham, Yafes isminde üç oğlu vardı. Yer yüzü zulümle dolmuş, her kes yolunu ifsad etmişti,,.

“Allah Nuha hitaben bütün beşeriyete nihayet vereceğim. Zira yer yüzü insanlar sebebile zulümle dolduğundan, bunları mahvedeceğim. Kendin için Gofer ağacından [1] bir gemi inşa edüp geminin içinde odalar yap ve içinden, dışından gemiyi ziftle, dedi. Gemiyi şu suretle yap: uzunluğu 300, eni 50, yüksekliği 30 zirâ olacaktır. Gemiye aydınlık almak için bir yer bırak, gemiyi alt orta ve üst katlı yap. Ben gök yüzü altında bulunan her canlı mahlukatı mahvetmek için yer yüzüne tufan göndereceğim. Yerde bulunanların hepsi ölecektir. Lâkin seninle ahdîma sadıkım. Sen ve seninle beraber oğulların, zevcen, oğullarının zevceleri gemiye gireceksiniz. Seninle beraber sağ kalmak için bütün canlı mahlukatın her cinsinden erkek ve dişili olmak üzere çift çift gemiye getireceksin, kuşlardan hayvanlardan haşaratın hepsinden sağ kalmak için her

[1] Bu kelime, yalnız bu fıkrada kullanılmıştır. Çam gibi reçineli bir ağaç olması muhtemeldir.

cinsten çift çift olarak yanına gireceklerdir. Sen yanına her nevi yiyecek al. Bunlar senin ve hayvanların yiyecekleri olsun, dedi. Nuh, Allahın emrettiği her şeyi yaptı tamamladı.,

“Allah, Nuha hitaben, bütün ailenle beraber gemiye gir, zira onu bu asırda karşımda salih gördüm. Yer yüzünde nesilleri sağkalması için, bütün temiz hayvanlardan erkekli dişili yedişer, pis hayvanlardan keza erkekli dişili olmak üzere ikişer, kuşlardan erkekli dişili yedişer tane al. Çünkü yedi gün sonra yer yüzünde kırk gün kırk gece yağmur yağdırıp yarattığım mevcudatın cümlesini yer yüzünde mahvedeceyim, dedi. Nuh, rabbin kendisine emrettiği şeyleri yaptı.,

“Tufan olduğu vakit, Nuh altıyüz yaşında idi. Tufan sebebiyle Nuh, Oğulları, zevcelerile beraber, gemiye girdiler. Temiz ve pis hayvanlar, kuşlar, haşaratın kâffesi, Allahın Nuha emrettiği tarzda erkekli dişili çift çift gemiye Nuhun yanına girdiler.,

“Yedi gün sonra tufan başladı. Nuh altıyüz yaşının ikinci ayının onyedinci gününde bulunuyorken, büyük denizin bütün menbaları yarılıp gökyüzünün pencereleri açıldı. Yer yüzüne kırk gün kırk gece yağmur yağdı. Hemen o gün, Nuh ve Nuhun oğulları Sam, Ham Yafes, Nuhun zevcesi, oğullarının üç karısı, onlarla beraber gemiye girdiler. Bunlarla beraber, cinsine göre hayvanlar, kuşlar, yerde sürünen haşarat, yani kendisinde hayat nefesi bulunan ceset sahipleri çift çift gemiye Nuhun yanına girdiler. Allahın Nuha emrettiği vecihle, ceset sahibinin kâffesinden erkek dişi olarak Nuhun yanına girince, Allah gemiyi üstlerinden kapadı.,

Yer yüzünde kırk gün kırk gece tufan olmakla sular çoğalıp gemiyi kaldırdı. Sular çoğalıp kuvvetlenince, gemi sular üzerinde yürümeye başladı. sular gittikçe çoğalarak gök yüzü altında bulunan yüksek dalgaların kâffesi su ile örtüldü. Sular onbeş zira yükselerek dağları örttü. Yer yüzündeki bütün mahlûkat, insanlar, kuşlar, hayvanlar, sürünen haşaratın kâffesi telef oldu, mahv oldu. Yalnız

Nuh ve kendisile beraber gemi de bulunanlar kurtuldular. sular yer yüzünde yüzelli gün kaldı.,

“Allah, Nuh ve onunla beraber gemi de bulunan cümle hayvanları hatırlıyarak, yer yüzünde bir rüzgâr esdirip suları çekirdi. Deniz menbalarile gök yüzünün pencereleri kapanarak, semadan yağmur kesilip sular gittikçe çekilerek yüzelli gün sora, yer yüzünde sular azaldı. Yedinci ayın on yedinci gününde, Nuhun gemisi Ararat dağları üzerinde oturdu. Sular onuncu aya kadar gittikçe azalarak onuncu ayın başında dağların tepeleri göründü.,

“Kırk gün sonra Nuh, yaptığı geminin penceresini açıp kargayı salıverdi. karga sular yerden çekilinceye kadar ötede beride dolaşıyordu. Nuh suların azalıp azalmadığını anlamak için yanındaki güvercini salıverdi. Güvercin ayağını basacak bir yer bulamıyarak gemiye, Nuhun yanına döndü. Zira yer yüzünde su vardı. Nuh güvercini salıp yanına gemiye götürdü. Yedi gün daha durduktan sonra, güvercini tekrar gemiden salıverdi. Güvercin akşam üzeri gemiye, ağzında taze bir zeytin yaprağıle döndüğünde Nuh, yer yüzünden suların azaldığını anladı. Yedi gün daha sabrederek güvercini tekrar gönderdi. Fakat güvercin bu defa artık geri dönmedi.,

“Altı yüz birinci senenin ilk ayının birinci gününde sular yer yüzünden çekilmişti. Nuh geminin örtüsünü kaldırıp dışarı bakdığında yer yüzünün kuru olduğunu gördü. İkinci ayın yirmi yedinci gününde yer kurumuştu. Allah Nuha hitaben: Sen ve zevcen, oğulların oğullarının zevceleri, seninle beraber olarak gemiden çıkıp, ceset sahiplerinin cümlesinden seninle beraber bulunan hayvanların kâffesini yani kuşlar, hayvanlar yer yüzünde sürünen haşaratın hepsini kendinle beraber çıkar, yer yüzünde çoğalsınlar dedi. O zaman nuh ve oğulları, zevcesi ve oğullarının zevceleri kendisile birlikte çıktılar.,

“Nuh, rabbe bir mezbah bina eyleyerek temiz hayvanlarla kuşların hepsinden alıp mezbahta yakma kurbanı olmak üzere

takdim eyledi. [1] Allah, kurbanın hoş kokusunu alınca, kalben artık insanlar sebebiyle yere lanet, etmeyeceğim. Zira insanların tasavvuru çocukluğundan beri şerdir, artık canlıların kâffesini vurmıyacağım. Zemin durdukca ekin ile biçin, soğukla sıcak, kışla yaz, geceyle gündüz, kesilmeyecektir dedi., [2]

Dünyanın yaratılması, Âdemin Cennetten kovulması hikâyelerinde olduğu gibi, bu metinlerde, İbrani mukaddes kitapları münakkitleri, bidayette birbirinden ayrı ve yekdiğerile irtibatı olmayan menbaların sathi surette birbirine karıştırılmış olduğunu görmektedirler. [3] bu menbalardan biri "Rühbanî vesika, Priestly Code,, denilen münakkitlerin "P,, harfile gösterdikleri vesikadır ki Yahudiler Babilde esir buldukları sıralarda, yahut daha sonraları, yani Mtlâttan evvel 586 tarihlerinde yazılmıştır. Öbürü, Üluhiyete tercihan "Yave, Jahwe,, dediği için münakkitlerin "Yavist, Jahwiste,, ismini vermiş oldukları metin ise, milattan sekiz dokuz asır evvel meydana gelmiştir. Soraki bir müverrih, bu vesikaları, ara-

[1] A. Hilmi Ömer, "Samî Dinlerde Kurbanın Mahiyet ve Faaliyeti,, İlahiyat F.M. 1928 Mart 8 inci sayıdan başlayarak.

[2] Tekvin kitabı, altıncı bap, 5 22, Yedinci bap, 1-24, sekizinci bap, 1-22.

[3] Tekvin kitabı, muhtelif menbaları, bu menbaların birbirine nasıl karıştırıldığı hakkında şu eserlere bakılmalıdır: W. Robertson Smith, The old testament in the Jewish church PP. 329 sq; E. Kautsche und A. Socin, Die Genesis, mit äusserer unterscheidung der quellschriften pp. 115sq; E. Kautsch, Die heilige schrift des alten testaments übersetzt und herausgegeben, pp. 6 sqq; J. Estlin carpenter end G. Harford-Battersby, The Hexateuch, II, 9sqq; W. H. Bennett, Genesis, pp. 135 sqq; W.H. Bennett and W. F. Adeng, A Biblical introduction, pp. 27; S.R. Driver, the book of Genesis, pp, 86-introduction to the literature of the old testament, p. 14; K. Budde, geschichte der alt hebräischen literature, pp. 47 sqq; H. Gunkel, genesis übersetzt und erklärt, pp. 59 sqq; J. Skinner, critical and exegetical commentary on Genesis, pp. 147 sqq; A. T. Chapman, An introduction to the Pentateuch pp. 74-81; H. E. RYLE, The Book of Genesis, pp. 96 sqq; M. Jastrow, Hebrew and Babylonian traditions, pp 348-sqq.

larındaki ayrılıklara bakmıyarak, hepsini bugün elimizde bulunan "tekvin,, kitabı içinde hep bir araya toplamıştır.

Nazari dikkatinizi celbedeceği veçhile, bu hikâyelerden Yavist metinde, yağmur kırk gün kırk gece yağdıktan sora dindiği, yer yüzünden suların tamamen çekilmesi için, Nuh gemide üç hafta beklediği, binaenaleyh tufan altmış bir gün devam ettiği söylendiği halde, ruhban vesikasında. bilâkis suların yer yüzünde yüz elli gün kaldığı, tufanın hepsi oniki ay sürdüğü bildirilmiştir.

Bundan maada, Yavist metin, tufana yalnız yağmurları sebep gösterdiği halde. ruhban vesikası buna yerden fıskıran suları da ilâve etmiştir. Böylece Yavist metinle ruhban menbaının mukayesasi, münakkitlerin bu husustaki noktai nazarlarını tamamilen teyit etmektedir.

Kur'anda tufan hikâyesi :

Az çok hemen her sureye serpilmiş, [1] Nuh ve tufan hikâyesi kuran'da şu suretle anlatılmaktadır:

" Biz Nuhu kavmine göndermiştik o demişti: Ben sizi Allah azabıyla apaşıkâr vecihle bir korkutucuyum. Ancak Tanrıya tapın. Ben size bir gün acıklı bir azabın gelmesinden korkarım.,,

" Kavminin içinden kâfir olanların ileri gelenleri, biz seni ancak bizim gibi bir insan görüyoruz. Yalnız bizden bir takım adi kimselerin düşünmeden sana ittiba ettiklerini görüyoruz. Bize karşı hiç bir meziyyetinizi görmüyoruz ki ittiba edelim. Biz sizi yalancı sanıyoruz.

Nuh dedi ki : Ey kavmim ne dersiniz ? Rabbim tarafından açık bir mucize olsa, tarafından bir de bana nübüvvet ihsan etse, bu husus ise size kapalı kalsa siz onu istemediğiniz halde ben sizi ona zorlayabilirmiyim? Ey kavmim, bundan naşı sizden hiç bir mal istemiyorum. Benim ücretim yalnız Allaha aittir. Mümin olanları istediğiniz gibi boğacak değilim. Çünkü onlar Rablerine kavuşacaklardır. Fakat ben sizi nâdân bir kavim görüyorum.,,

[1] Kuran, III, 33, IV, 161, VII, 59 64, IX, 70, X, 72-74, XI, 26-49, XIV, 10, XVII, 3, 17, XXI, 76, 77, XXII, 42, XXIII, 23-29, XXI, 37, XXIX, 14-15, XXXVII, 75, 82, XXXVIII, 12, XLII, 12, LX, 13, LXI, 46, LXIII, 51, LXIV, 9-14, LXVII, 26, LXXX, 11-12, LXXX, II.

“ Ey kavmim, ben onları kovarsam Allahtan kurtarmak için bana kim yardım edebilir? Daha nasihat kabul etmez misiniz? „

“Ben size bende Allahın hazineleri vardır demiyorum, gaybı da bilmiyorum, meleğim de demiyorum, gözlerinizin hor gördüğü müminler hakkında Allah onlara asla nimet vermiyecek te demiyorum. Allah onların kalplerindekini bilir. Eğer bunlardan birini dersem mutlak zalimlerden olurum,,.

“Onlar, Nuha, bize çene çaldın. Çene çalmayı da uzattın. Davanda gerçek isen haydi bize vadettiğin azabı getir dediler,,.

Nuh dedi ki ancak Allah dilerse size onu getirir. Siz Allahı âciz kılacak değilsiniz. Allah sizi azdırmak isterse ben size nasihatte bulunmak istesem de yine benim nasihatim size fayda vermez. O sizin Rabbinizdir. Ona döneceksiniz,,.

“Yoksa uydurdumu derler. Deki : Eğer ben onu uydurmuş olsam yaptığım günahın vebali bana aittir. Benim günah işlemenizle bir iştirakim yoktur.„.

« Nuha vahi olduki : kavminden daha evvel iman edenlerden başka hiç bir kimse iman etmeyecektir. Artık onların işledikleri şeyden naşı gam çekme.,

“ Gözümüzün önünde vahyimizle gemi yap . Zalim olanlar hakkında bana müracaat etme . Çünkü anlar suda boğulacaklardır.,

“ Nuh gemi yapmağa başladı. (bir âyette tahtadan yapılarak mih çakıldığı söylenior.) kavminin ileri gelenleri yanından geçtikçe onunla eğlenirlerdi, o da bizimle eğleniyorsunuz sizin eğlendiğiniz gibi bizde sizinle eğleneceğiz, kendisini rüsva edecek azabın kime geleceğini, kımıldamayacak azabın kime vaki olacağını yakında bileceksiniz, dedi ,,

“ Nihayet fermanımız gelip yer yüzü kaynayınca, (yahut başka bir âyette gök kapıları açılıp şarıl şarıl sular akıtıp, yeri yarıp pınarlar fışkırttık, ay suresinde, 11-12). Nuha dedi ki : Her çift hayvandan erkekli dişili olmak üzere ikişer daneyi, bir de haklarında söz geçen kimselerden maada aileni ve iman edenleri gemiye yüklet. Onunla beraber iman eden pek az kimseden ibaretti,,

“ Nuh gemiye bineceklere gemiyi tanrı adile bininki : onun yürümesi de demir atması da, tanrının iradesidir. Çünkü Rabbim gafurdur, rahimdir dedi. ”

Gemi onları taşıyarak dağlar gibi dalğalar arasında yüzerdi. Nuh, Ayrı bir yerde bulunan oğluna, oğulcuğum, bizimle bereber gemiye bin, kâfirlerden olma, helâk olursun dedi. ”

“ Oğlu: Ben dağasığınırım, o beni bogulmadan korur, dedi. Nuh: Allahın merhamet ettiği kimselerden başka, bugün Allahın azap emrinden korunacak hiç bir fert, yoktur dedi. aralarına dalga girdi. oğlu boğulanlara karıştı. ”

“ Yer suyu yut, gök sende tut, denildi. Su kesildi iş bitti. Gemide Cudi dağı üzerinde durdu. Zâlim olan kâfirler rahmetten uzak olsun denildi. ”

“ Nuh rabbine nida etti de dedi: Ya rap, oğlum, ailemdir, davette doğrudur. Sen hükmedenlerin en iyi hâkimisin. ”

“ Allah dedi: Nuh o senin ailenden değildir. Çünkü onun işi fenadır. Bilgin olmadığı şeyi bana sorma. Ben sana cahillerden olmayasın diye öğüt veriyorum. ”

“ Nuh dedi: Ya rap, bilgim olmayan şeyi bir daha sana sormadan yine sana sığınırım. Eğer beni yarılgamazsan, ben ziyankârlardan olurum. ”

“ Ona denildi: Nuh bizden selâmetle gemiden in. Sana ve seninle beraber olan zürriyetlerinden gelen ümmetlerde hayır ve bereket olsun. bir takım ümmetler olacakki: Onları geçindireceğiz. Sonra tarafımızdan onlara acıklı bir azap dokunacaktır. ” [1]

Kur'an ile, Tekvin kitabındaki tufan hikâyeleri mukayese edilirse birincinin, ikinciden yalnız aynen alınmış olduğunu değil, fakat Tekvin kitabındaki tufan hikâyesinin iki menbaı, Yavist ve Ruhban ananelerinin siyanen Kur'ana geçmiş bulunduğunu görürüz.

Babil Tufan hikâyesi

Bütün tufan hikâyelerinden en eskisi, Sümer tufan hikâye-

[1] Kür'an tercemesi, İzmirli İsmail Hakkı Beyin.

sidir. Esasen Babilliler ve Samiler medeniyetlerinin başlıca unsurları gibi, bu menkıbeyi de kendilerinden eski olan Sumerlerden almışlardır.

Milâttan evvel üçüncü asrın ilk yarısında, en eski devirlerden itibaren memleketinin tarihini Yunan lisanile yazmış olan Babilli müverrih Berossus, bu tarihte tufan ananesinde kaydetmiş olduğundan, bu menkıbe eskidenberi Garp alimlerinde malumdur. Her ne kadar, Berossus'un tarihi zamanımıza kadar vasil olmamışsa da, sonraki Yunan müverrihlerinin iktibaslarıyla bazı kısımlarını biliyoruz. Tufan hikâyesinde muhafaza edilmiş olan bu parçalar arasında bulunmaktadır. Babilin tufan hikâyesi şudur: [1]

“Büyük tufan, Babilin onuncu hükümdarı Xisuthrus, zamanında vuku buldu. Allah Cronos, bu hükümdara rüyasında görünerek, Makedonya takviminin [2] sekizinci ayına tesadüf

[1] Eusebius, *Chronicorum Liber Prior*, ed. A. Schoeme, coll. 19 sqq, *Fragmenta Historicorum Graecorum*, ed. G. Müller, II, Paris, 1877, pp. 501. Eusebius, bu malumatı doğrudan doğruya Berossus, in eserinden almamıştır. Eusebius, Julius Africanus, den buda Alexandr Polyhistor (M. e. birinci asırda, Sullan, in muasiri) dan, buda Apollodorus, den bu zatinde bizzat Berossus, in eserinden iktibas etmiş olması muhtemeldir. Bu hususta bakınız: C. Müller, *Fragmenta Historicorum Graecorum*, 11, p. 496. Eusebius, ün eserinin aslı da kayıptır. bu eser, zamanımıza Ermenice tercümesile vasil olabilmıştır. Bu tercümenin latince bir nüshasını A. Schoeme ve C. Müller tabetmişlerdir. Babil tufan hikâyesinin bir nüshasını, Hristiyan muharrirlerinden Georsius Syncellus (8 inci asır sonları, 9 uncu asır başlarında yaşamıştır) muhafaza etmiştir. Syncellus, ün Yunanca nüshası, Eusebius, inkile birlikte yan yana, Eusebius, ün *Chronicle* eserinin, A. Schoeme, tabında ve C. Müller, in *Fragmenta Historicorum Graecorum*, küllüyatında, tapedilmiştir.

[2] L. Ideler, *Handbuch der mathematischen und Technischen chronologie*, 1, 393, 402 sq, W. Smith, *Dictionary of Greek and Roman Antiquities*. 3 üncü tabi, I, 38, “takvim,, makalesi. Bu tarih, Makedonya imparatorluğu zamanında, tarihini Yunan lisanile yazmış olduğundan dolayı Makedonya takvimini kullanması tabii bulunan Berossus, den alınmıştır. Mahaza Daesius ayının Berossus, zamanında, Babilin hangi ayı olduğunu tayin etmek mümkün deyildir. bundan

eden Daesius ayının onbeşinci gününde, bütün beşeriyetin, bir tufan ile mahvedileceğini haber verdi. Bundan mada, dünya yaratıldığından itibaren, bir tarih yazıp tufandan koruyabilmek için, güneş şehri, Sippar da bir yere gömmesini, hemde bir gemi yapıp içerisine aile ve dostlarla binmesini, yiyecek ve içecek almasını, kuşlar ve dört ayaklı hayvanları dahi birlikte götürmesini emretti. Hükümdar, "bu gemiyi nereye yüzdüreceğini," sorunca, Uluhiyet, "Allahlara doğru. Fakat evvel emirde, insanların iyiliği için dua edeceksin," dedi. Allahın emirlerine itaat eden bu hükümdar, bin üçyüz zira boyu, (1) beş yüz yirmi zira genişliğinde bir gemi yaptırdı. Allahın emrettiği gibi, çocuklarını, dostlarını beraber alarak, gemiye girince, tufan başladı. Azaldığı vakit, Xisuthrus, kuşlardan bazısını dışarı salıverdise de kuşlar konacak bir yer bulamadıkları için gemiye döndüler. Bir kaç gün sonra kuşları tekrar salıverdi. Bu sefer kuşlar ayakları çamurlu olarak geri döndüler. Üçüncü defa salıverdiğinde artık gemiye dönmediler. Xisuthrus, suların üzerinde karaların göründüğünü anlıyarak, geminin kalafat yerlerinden dışarı toprakları gördü. Bunun üzerine gemiyi bir dağa oturtup karısı, kızı, dümencisile birlikte dışarı çıkarak yere ibadet etti. Bir mezbah yaptı. Allahlara bir kurban takdim edince, gemiden kendisile birlikte çıkanlarla beraber kayboldu. Gemide kalanlar Xisuthrus'le beraber çıkanların bir daha geri dön-

dolayı tufanın hangi sene vukubulduğunu bilmiyoruz. Makedonya takviminde, hernekadar ayların sirasi her yerde aynı isede, tarihleri muhtelif yerlerde başka başka bulunuyordu. Bu hususta bakınız: Sir G.J. Frazer, *The Dying God*, p. 116, N.I. Plutarch bir fikrasında (Aratus, 53), Makedonya Daesius ayının, Attic, Anthesterion ayına tekebül ettiğini söylüyor. buda, şubat ayı demektir. Fakat başka bir yerde (Alexander, 16) Garnicus muharebesinin, Makedonya Daeuis, Attic, Thargelion (Camillus, 19) aylarında olduğunu haber veriyorki bu da bizim mayıs ayına tekabül ediyor demektir. Bundan dolayı ay meselesi mübhem kalmaktadır.

[1] Eusebius, ün ermenice metni, bu geminin uzunluğunu, bin dört yüz ziraa, yani iki mile çıkarmakla büyük bir mubalaga yapar.

mediklerini anlayınca gemiden inip onları arayıp isimleriyle çağrıldılarsada, bunları hiç bir yerde görmek mümkün olmadı. Yalnız gökten gelen bir ses Allahlardan korkmalarını, Xisuthrus'ün dindarlığından dolayı Allahlarla birlikte yaşamak üzere göke gittiğini, karısı, kızı, gemi dümencisinin de bu şerefe iştirak ettiğini söyledi. Bundan maada, Babil'e gidip Xisuthrus'ün mukaddes yazıları gömmüş bulunduğu yerden çıkararak bunları insanlara dağıtmasını, emretti. Bu emirler üzerine gemide kalanlar Allahlara kurban takdim edip yaya olarak Babile doğru yürüdüler. Babile geldiklerinde, mukaddes yazıların gömülü bulunduğu yeri Sippar'da bulup çıkardılar. Birçok şehirler tesis ettiler, mukaddes yerleri tekrar yaptılar, Babil'i iskân ettiler.»

Yukarıda söylediğimiz gibi, Babilin büyük tufan hikâyesi, Babilli müverrih, Berosus'ün tarihinden elde kalan parçalarla, asırlardanberi, garp alimlerine malumdu. Fakat original Babil tufan hikâyesini bulmak için, maasir zamanlara, Asur, toprakları altındaki gizli hazineler meydana çıkıncıya kadar beklemek icap etti. On dokuzuncu asrın büyük şereflerinden biri olan, mühim bir keşif, Nineva harfiyatı esnasında millattan evvel 668 senesinden 626 senesine kadar icrayı hükümet eden, Assurbanipal'in, takriben yirmi bin tablet tutan cesim kütüphanesini meydana çıkardı. Dünyanın en büyük kütüphanesini yapmaya karar vermiş olan bu hükümdar, binlerce kâtip çalıştırarak, memleketinin en eski devrelerinden itibaren, Sumerde dahil olduğu halde edebî, tarihî, ilmî, lisanî dinî, bütün vesikalarını, istinsah ettirmişti. Assurbanipal'in bu büyük kütüphanesi şimdi Britiş muzeumdadır. Bu müzenin Memurlarından George Smith, bu tabletler arasında, meşhur Gilgamesh destanının yazılı bulunduğu on iki tableti keşfetmiştir. Bu tabletlerin on birincisinde, Babilin tufan hikâyesi yazılmıştı. George Smith, bu büyük keşfini, 1872 yili birinci kânununda Society of Biblical Archeslogy'ye (2) bildirilmiştir. (daha var)

A. Hilmi Ömer